

requiritur, ut aliquis possit in prælatum suæ religionis, sed etiam cujuscumque alterius eligi, et electio aliter facta declaratur irrita ipso facto. Ita enim glossa ibi intelligit verba illa, *Eo ipso irritum habeatur*, et merito; nam hanc vim habet ea particula, *eo ipso*; et tollit ambiguitatem quæ esse posset in verbo *habeatur*. Idem jus de Monialibus statuitur in cap. *Indemnitatibus*, eod. tit. et libr., ubi ratio hujus juris redditur, ad vitanda, scilicet, damna et dispendia, quæ ex electionibus duobus, et cum discordia factis oriri solent. Fuit etiam hoc expediens propter decentiam et auctoritatem illius muneris. Unde quia ex parte eligentium cessat hæc ratio, ideo in illis talis conditio non postulatur, sed ille etiam, qui solum tacite professus est, eligere valet, ut in dict. cap. *Indemnitatibus*, declaratur; et quamvis ibi sit tantum sermo de Monialibus, a fortiori procedit in viris religiosis; imo, eo ipso quod nullo alio jure excluditur tacite professus ab electione activa, admitti debet juxta generalem regulam superius positam: neque specialis difficultas circa hoc occurrit.

FINIS LIBRI SEXTI.

INDEX CAPITUM LIBRI SEPTIMI

DE PROFESSIONE INVALIDA.

- CAP. I. *Quibus modis possit professio esse invalida, et quomodo sit confirmanda.*
 CAP. II. *Utrum professio invalida habeat aliquos effectus.*
 CAP. III. *An et quomodo liceat religiosum statum relinquere post factam professionem nullam.*
 CAP. IV. *De quinquennio a Concilio Tridentino præscripto.*

LIBER SEPTIMUS

DE PROFESSIONE INVALIDA.

Quamvis professio invalida revera professio non sit, nec religiosum faciat, nihilominus necesse est de illa in particulari dicere, tum ut sciamus quid remedii illi possit et debeat adhiberi, tum etiam ut videamus an aliquos effectus inducat, aliquamve obligationem relinquat.

CAPUT I.

QUIBUS MODIS POSSIT PROFESSIO ESSE INVALIDA,
 ET QUOMODO SIT CONFIRMANDA.

1. *Assignantur modi quibus professio invalida fieri potest.*—Quod sæpe professio possit esse invalida, per se notum est, tum ex proportionem ad alios contractus humanos et ad alia vota; tum ex dictis de conditionibus necessariis ad valorem professionis; nam ubi multa requiruntur ad valorem actus, sæpe

contingit invalide fieri. Ex quo facile intelligi etiam potest quot modis possit professio esse invalida; tot enim sunt, quot sunt conditiones requisitæ ad valorem ejus. Unde aliquando potest esse invalida ex jure naturæ, aliquando ex jure ecclesiastico, videlicet, si necessitas talis conditionis sit ex natura rei, ut est mutuus consensus sufficienter manifestatus, vel ex jure positivo, ut est tanta ætas, vel annus probationis, vel quod sit in religione approbata a Summo Pontifice. Aliter etiam potest generalis divisio tradi, quod aliquando est invalida professio ex defectu mere interno, qualis est defectus consensus; aliquando vero ex defectu aliquo exteriori, ut est defectus ætatis, et similes. Denique magis in specie dividi potest hæc professio invalida per singulos defectus conditionum substantialium professionis; nam, sicut ad valorem professionis requiruntur omnes simul, ita ad nullitatem

sufficit uniuscujusque defectus. Sunt autem illæ conditiones requisitæ quamplures; nam ex parte religionis tres vel quatuor requiruntur, approbatio religionis, potestas in recipiente, voluntas, seu consensus interior, et sufficiens acceptatio exterior. Ex parte vero religiosi plures sunt necessariæ, ætas, annus probationis, libertas, per quam excludimus omne vinculum, quod secundum jus impediatur valorem professionis, ut est vinculum matrimonii consummati, episcopatus, professio strictioris religionis, seclusa dispensatione, vel legitima facultate; item libertas, per quam excluditur metus cadens in constantem virum, et ignorantia sufficiens, vel dolus; deinde internus consensus, seu intentio profitendi; ac denique sufficiens manifestatio exterior, vel expressa, vel implicita; et quia illa prior fieri potest sine habitu, ideo in expressa professione non est necessarius, quod secus est in tacita, quia in illa significatio fit per ipsum habitum; non tamen est in ea hæc conditio specialis, nisi materialiter, ut sic dicam, sed includitur in sufficienti manifestatione interioris consensus. Alia vero conditio, quæ de tacita etiam professione specialiter tradi solet, scilicet, quod habitus deferatur in monasterio, sub novitiatu nunc includitur, et ideo, ut supra dixi, illam addere necesse non est. Quot ergo sunt conditiones hæc, tot modis potest esse nulla professio ex defectu singularum, ut facile possunt enumerari. Nec circa hanc distinctionem seu varietatem invalidæ professionis occurrit nova aut specialis difficultas, sed in unaquaque specie, ut sic dicam, prius stabilendum est ex supra tractatis, talem conditionem esse de substantia et valore professionis; deinde vero solum ad factum pertinere bene examinare an illa deficiat, necne; nam si deficit, per evidentem illationem sequitur talem professionem esse nullam.

2. *Assertio duas partes includens. — Ostenditur prima pars. — Quid dicendum de obligatione votorum quando professio est invalida.* — Ex his igitur primo sequitur, aliquando professionem ita esse nullam, ut rata et valida nunquam fieri possit, vel simpliciter, vel secundum ordinariam aut intrinsecam potestatem; aliquando vero ita esse nullam, ut iterum possit valide fieri. Primum patet in professione facta in communitate, vel modo vivendi non approbato a Sede Apostolica pro statu religionis, juxta cap. ultim. de Relig. dom., et primum in 6; talis enim professio, etiamsi millies repetatur, erit nulla, quia ha-

bet defectum moraliter inevitabilem, nisi fingamus religionem illam denuo approbari a Summo Pontifice, quod extra considerationem moralem est; et tunc tanta esset mutatio moralis in rebus, quod non ratificatio, sed nova omnino professio dicenda est; major vero impotentia esset ex parte religiosi, si fingamus professionem factam esse a perpetuo amente, seu habente perpetuum defectum usus rationis; illa enim ratificari nullo modo posset. Minor vero est impotentia, et quasi media, quæ pendet ex voluntate aliena, ut est in conjugato post matrimonium consummatum; vel ex dispensatione superioris, ut est in Episcopo; et de his et similibus, quatenus durant in statu impotentiae, eadem ratio est quæ de præcedenti; quatenus vero datur alicui facultas, in posteriori membro annumerari possunt. De toto ergo illo priori membro, nihil dicendum superest, nisi professionem illam, quantum spectat ad vinculum professionis, nec esse ullius momenti, nec remedium aliquod habere. Dico autem quantum spectat ad vinculum professionis, propter vota quæ fieri possunt in aliqua religione non approbata, nam illa licet non inducant vinculum professionis, haberent valorem suum per se loquendo, id est seclusis intrinsecis impedimentis, et maxime ignorantia, qua aliquis existimet illam esse religionem approbatam, nam tunc non solum illa non esset professio, verum etiam nec talia vota essent valida, aut obligarent, ex defectu intentionis et voluntarii, ut a fortiori patebit ex dicendis sequenti capite. Per se autem loquendo, talia vota valida esse possunt; imo cum ibi non fiat professio, ad valorem talium votorum, non erunt necessaria omnia quæ sunt de necessitate professionis, sed tantum ea quæ ex natura rei, vel ex jure communi ad valorem cujuscumque voti simplicis necessaria sunt. Ad quod confirmandum, conferre possunt quæ de his votis tractat Cajet. 2. 2, q. 188, art. 1.

3. *Ostenditur secunda pars de professione ratificabili. — Quid sit et significet ratificatio professionis.* — Dicendum ergo superest de professione invalida, quæ capax est remedii, quomodo illi adhibendum sit. In quo primum statuenda est certa et generalis regula, hanc professionem, semel invalidam, solo tractu temporis nunquam confirmari, etiamsi ablatus videatur defectus, ratione cujus illa professio fuit invalida; ut, verbi gratia, si nunc defectus fuit in ætate sexdecim annorum, licet illa ætas postea impleatur, perseverante ho-

mine in eodem statu, non ideo fit statim rata professio. In hoc conveniunt omnes, et sumitur ex regula 18, in 6: *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit.* Ratio etiam est clara, quia professio substantialiter perficitur per consensum; aliæ vero conditiones sunt requisitæ, ut consensus habeat efficaciam; quando igitur professio fuit nulla, defuit consensus, vel simpliciter, vel qui habere potuerit efficaciam perficiendi vinculum, et inducendi obligationem; sed per solam temporis successionem non accipit efficaciam consensus, qui præcessit, tum quia ille jam non est, tum etiam quia semper retinet illum defectum; ergo sola temporis successio non facit ratam professionem illam. Quod etiam a simili confirmari potest de matrimonio, quod semel nullum fuit, nunquam enim incipit esse validum propter solum fluxum temporis. Necesse est igitur imprimis ut, ablato defectu, iteretur consensus, qui jam sit efficax ad inducendam obligationem. Unde intelligitur obiter professionem nullam non dici ratificari, quia prior professio valida esse incipiat, id enim fieri non potest, quia illa prior non processit, nec jam procedere potest ex consensu efficaci ad inducendam obligationem, quod necessarium est ut professio sit valida; dicitur ergo ratificari, quia loco illius alia nova rata et valida efficitur, ut magis ex dicendis patebit, ubi etiam explicabimus an talis professio aliquo modo retrotrahatur.

4. Atque ex hac prima regula colligitur secunda, scilicet, ut professio semel invalida iterum valida fiat, necessarium esse ut de priori defectu et nullitate postea constet ei, qui talem professionem ratam habiturus est. Ratio est, quia sine hac scientia non potest esse novus consensus, et voluntas sufficiens ad professionem ratam habendam, quia ignorantia causat involuntarium, vel saltem non voluntarium; et ideo quamdiu quis ignorat priorem professionem fuisse nullam, nunquam habet voluntatem iterum profitendi, quæ necessaria est ad ratam habendam priorem professionem. Nec satis est quod, durante illa ignorantia, sæpius habeat voluntatem permanendi in religione, quia illa nunquam est voluntas vivendi, seu profitendi, sed solum voluntas implendi obligationem, quæ esse existimatur, quæ non satis est ad ratificandum votum, ut optime notavit Cajetan. 2. 2, q. 189, art. 5; et ex illo sæpius Navar., comment. 4, de Regul., n. 75; et in Summa,

cap. 12, num. 71; et in cons. 23, 24, de Regular., ac sæpe in aliis.

5. *Proponuntur ac dissolvuntur aliqua dubia circa professionem invalidam ratificandam seu confirmandam. — Dubium primum: an sufficiat interior solum consensus.* — His autem positis, quæ certa videntur, nonnulla dubia oriuntur. Primum est, an sufficiat interior tantum consensus ratificari, vel necesse sit illum etiam exterius manifestare. Et ratio dubii est, quia si consensus tantum defuit, videtur sufficere si ille adhibeatur, quia per hoc suppletur quod deerat. Sic enim in matrimonio contracto cum solemnitate Conc. Trident., si contingat aliunde esse invalidum, non oportet illam solemnitatem repetere, sed sufficit iterare consensum post ablatum impedimentum, quod fortasse interfuit; et hanc partem indicare videtur Cajet., d. art. 5, q. 189, dum ait votum solemne factum ante pubertatem, si non irritetur a parentibus statim, non posse irritari post expletam pubertatem, quia præsumitur interius ratificari; et eodem modo loquitur Navar. de professione quæ fuit nulla ex metu, si, ablato metu, interius ratificata est, ut patet comm. 4, de Regul., n. 74. Imo et jura videntur interdum ita loqui, ut patet in c. 1, de Regul., in 6, et sumi potest ex Concil. Trident., sess. 25, c. 19, de Regul. In contrarium autem est, quia consensus interior non sufficit ad professionem, nisi exterius exprimat; hic autem consensus, qui de novo habetur, non fuit expressus per exteriorem actum qui præcessit, ut per se notum videtur; ergo oportet ut nunc denuo per novum signum manifestetur. Item, quia consensus, qui postea datur, non facit ut professio, quæ præcessit, illamet incipiat esse valida; illud enim repugnat; ergo oportet ut de novo fiat nova professio; sed professio non fit, nisi per exteriorem actum, ut sæpe dictum est; ergo necessaria est nova expressio interni consensus, Tandem quando matrimonium fuit nullum, non satis est postea iterari internum consensum, sed oportet aliquo modo illum exprimi et acceptari a conjugibus inter se; ergo similiter.

6. *Resolutio vera. — Notandum.* — Respondetur, sine dubio necessariam esse novam aliquam significationem talis consensus, quod probant sufficienter argumenta posteriori loco facta. Sed oportet advertere, hoc signum externum esse posse, vel expressum, vel tacitum, et utrumque sufficere ad ratificandam professionem, sed diverso modo; nam signum

tacitum sufficit ad professionem tacitam, si alia necessaria concurrant, de quibus statim. Quod autem alterutrum sit necessarium patet, quia ad minimum oportet voluntarie perseverare in obedientia talis religionis, sub eodem habitu; hoc autem ipso sufficienter significatur exterius, quod in animo habetur, significatur (inquam) saltem implicito et tacito signo. Unde si aliquis post factam professionem nullam, relinqueret habitum etiam præter ordinem juris, et cum apostasia, saltem in foro exteriori, quantumcumque postea eum facti pœniteret, et haberet voluntatem ratificandi professionem priorem, extra religionem existens nunquam fiet vere professus, donec ad religionem reversus, saltem deferendo habitum tempore sufficiente, illum consensum exterius profiteatur, quia alias nulla professio valida in tali homine intelligi potest, quia quæ præcessit, ut dixi, nunquam fit valida, et extra religionem, ac sine habitu illius nova fieri non potuit, cum supponamus non fuisse expresse repetitam, et implicitum signum nullum sit in eo statu. Quod autem quodcumque signum sufficiat, sive expressum, sive tacitum, manifeste supponitur in d. c. 19 Conc. Trident., et in hoc sensu loquuntur Cajet., Navar., et omnes. Hinc tamen clare sequitur, quando professio solum iteratur per consensum internum permanendo in externo habitu et obedientia, illam professionem non esse expressam, sed tacitam, quia illud signum externum non sufficit ad aliam professionem.

7. Sed objici potest, quod habetur in d. c. 1 de Regul., in 6, in princ., ubi Pontifex loquitur de illo qui professionem emisit ante annos pubertatis completos, et ait posse libere exire, nisi professionem a se prius factam, ratam expresse habeat. Ubi glossa advertit, ad ratificandam illam professionem, non sufficere professionem tacitam, sed requiri expressam; et in eam sententiam citat Hostiens., in c. *Significatum*, de Regul., ubi, n. 2, id sentit. Respondeo primo, illum esse casum specialem, ex quo potius sumi potest argumentum ad generalem regulam in contrarium constituendam, nimirum professionem expressam, quæ prius nulla fuit, ratificari per tacitam subsequentem, nisi ubi jus in aliquo casu requirit expressam ratificationem. Ita ergo in d. textu, quia professio supponebatur facta ante annos pubertatis, postulatur expressa professio, ut statim post decimum quartum annum expletum ratificari possit.

Dico autem statim, etc., quia si non ratificetur nisi per discursum unius anni deferendo communem habitum professorum, tunc poterit etiam per professionem tacitam ratificari, ut ex eodem textu constat; tunc autem necessarium erit ut totus ille annus post pubertatem completam transigatur, ut in superioribus explicatum est; igitur professio nulla per tacitam ratificari potest. In modo autem faciendi tacitam professionem, servanda sunt quæ jura statuunt de tali professione absolute spectata, et absque suppositione alterius, quæ nulla fuerit. Ex vi autem hujus suppositionis solum hactenus additum est, necessariam esse scientiam nullitatis prioris professionis, ut secunda professio fieri possit ex voluntate proficendi, quod necessarium est ad valorem ejus.

8. *Dubium secundum, an requiratur novus annus probationis.*—Occurrit autem statim secundum dubium, an ad iterandam hanc professionem necessarius sit novus annus probationis, et consequenter an talis professio possit statim in uno momento iterum fieri per novum consensum personæ jam existentis in sufficienti ætate, vel requiratur aliqua mora temporis. In qua re, omisso antiquo jure, nunc distinguendum est; quia, vel ante professionem invalidam expresse emissam antecessit integer annus probationis, vel non. In priori casu, constat non esse necessarium novum annum probationis, quia jam supponitur sufficienter factus, sine morali interruptione, et ideo in eo casu potest statim professio fieri, vel expresse, vel tacite, modo infra exponendo. In posteriori autem casu, dicendum est non posse talem professionem ratificari, per aliam sive tacitam, sive expressam, nisi prius iterum annus probationis integre fiat. Hoc declaratum sæpe est a Congregat. Cardin., circa d. capite 15 Concilii Tridentini, sess. 25, ex quo hoc aperte colligitur: nam ibi ad valorem professionis simpliciter requiritur annus probationis; quod procedit, tam de tacita quam de expressa professione; et si non præcessit ille annus, necesse est ut iterum fiat; nam professio invalida, quæ interposita fuit, nihil refert, quominus professionis annus ita præcedere debeat ante professionem validam, ac si alia invalida non intercesserit. Atque ita docuit in terminis Navar. in multis consiliis de Regul., q. 26, 31, 32, 34, 43, 62, juxta editionem Lugdun. anni 94, præsertim vero in 26, quod incipit, *Orta sunt*, n. 17; et alii moderni idem sentiunt.

9. *Dubium tertium circa probationis annum,*

quomodo iterari debeat.—Tertio vero hinc oritur gravis difficultas, quomodo hic annus probationis repetendus sit. Quidam enim putant necessarium esse, novitiorum habitum, ubi distinctus est, denuo suscipere, et modum vivendi novitiorum per integrum annum observare, juxta religionis morem; quod aliqui credunt sensisse Navar., cit. loc. Et pro eadem sententia afferri potest Jacobus de Graphis, l. 3 suarum Decis., c. 5, n. 15, ubi de illo, qui ex defectu integri anni novitiatu professionem nullam emisit, ait esse ad pristinam statam quoad omnia constituendum, ac si nunquam talem professionem emisisset. Idem videtur sentire Emman. Rodr., 2 p. Summ., cap. octavo, concl. 3 et 5. Citari etiam possunt plures declarationes Cardin., in quibus declarant necessarium esse per annum continuum in probatione intra claustra versari, neque aliter posse professionem sic nullam ratificari, vel expresse, vel tacite. Denique Concilium etiam Tridentinum in verbis illis: *Nec minori tempore, quam per annum post susceptum habitum, in probatione steterit*; nam esse in probatione, idem est quod esse in novitiatu sub habitu et exercitiis novitii; ergo donec hoc fiat, non potest professio valorem accipere. Et confirmatur ex ratione, et fine Concilii; nam ideo requirit annum probationis, ut et religio experiatur naturam novitii, et ipse regulæ asperitatem, argum. c. *ad Apostolicam*, de Regul.; hoc autem non fit nisi per formalem probationem, quæ consistit in exercitiis novitiorum; ergo hoc modo necessario præmittenda est probatio juxta mentem Concilii, alias sine causa exigeretur mora unius anni, ad talem professionem iterandam.

10. *Resolutio vera.*—*Notandum.*—Nihilominus dicendum censeo sufficere ad talem professionem iterandam, vel expresse, vel tacite perseverare in tali religione sub habitu et obedientia ejus per annum integrum, computandum ab eo tempore, in quo religiosus cognovit nullitatem prioris professionis, et decrevit nihilominus ex animo in religione perseverare. Unde sive in ea religione habitus professorum communis sit novitii, sive sit omnino distinctus, et talis persona jam gestet illum, quia in priori professione nulla illum accepit, non necesse est illum mutare, sed sub illo poterit suppleri defectus probationis, si cætera, quæ dicta sunt, concurrant. Idem censeo de aliis actibus, vel exercitiis novitiorum, nam etiamsi illos non exerceat, sed actus professorum, poterit idem defectus

suppleri. Quamvis enim ex alio capite teneatur, per se loquendo, talis persona pro illo anno abstinere ab illis actibus professorum, qui vel valide, vel licite non possunt sine vera professione exerceri, nihilominus ad suppleendum defectum anni probationis illud non est necessarium, sed solum id, quod dictum est. Fundamentum hujus sententiæ est, quia neque habitus, neque exercitia novitiorum sunt de substantia novitiatu, quod supra suo loco late probavi, tam secundum jus antiquum, quam post Concilium Tridentinum; ergo sine his potest suppleri defectus anni probationis, et consequenter ratificari professio, quæ ex defectu ejus nulla fuit. Probatur consequentia, quia moralis actus valide fieri vel iterari potest, sine his quæ sunt extra substantiam ejus. Deinde, lib. 5 de Ingressu ac novitiatu, directe ostensum est, de substantia probationis tantum esse existentiam in religione sub obedientia ejus, animo probandi illam; sed hoc totum fieri potest, si servantur ea quæ diximus, nec resumatur habitus novitiorum, aut eorum proprii actus exerceantur; ergo si illa fiant per annum integrum, satis erunt ut professio valide iterari possit.

11. Et confirmatur hoc ex Concilio Tridentino, sess. 25, de Regular., c. 19, ubi ait neminem post quinquennium admittendum esse ad allegandam nullitatem suæ professionis; supponit ergo posse talem professionem, etiamsi nulla fuerit, ratificari, vel expresse, vel tacite, perseverando sub eodem habitu et forma vivendi professorum in eadem religione; ergo ad validam professionem non requiritur annus probationis sub habitu et exercitiis novitiorum, tanquam omnino necessarius. Respondent aliqui, Concilium ibi tantum loqui de professionibus invalidis ex aliis causis, non vero ex defectu anni novitiatu, quia expresse numerat professionem ex metu, et ex defectu ætatis, et addit, *aut quid simile*, sub quo verbo volunt comprehendi, non omnem causam nullitatis, sed solum illas, quæ non excludunt annum novitiatu, ut sunt illæ, quæ in specie nominatæ sunt. Sed hoc nec jure aut ratione fundatum est, nam similitudo illa sufficienter servatur in quocumque defectu annullante professionem; maxime cum Concilium statim addat, *velitque habitum dimitti quacumque de causa*. Atque ita generatim, et sine limitatione intelligunt decretum illud Navar. et posteriores Doctores, et usu etiam receptum est. Dicit forte aliquis, quamvis constet post quinquennium aliquem non

fecisse integrum annum novitiatus necessarium ad professionem, sive tacitam, sive expressam, nihilominus non esse audiendum juxta præceptum Concilii, non quia præsumatur vere religiosus, sed quia præsumitur potuisse antea, aut professionem iterare præmisso novitiatu, aut jus suum postulare. Sed hoc certe verisimile non est; nam si vere constet Ecclesiæ usque ad hunc diem hunc non esse professum vere, etiam tacite, non potest illum cogere ad profitendum propter aliquam culpam præcedentem, maxime quia in nostro casu, scilicet, quando defectus fuit in anno probationis, culpa et negligentia non minus religioni quam religioso imputanda sit.

12. Nec congregatio Cardinalium in suis declarationibus, nec Doctores supra citati, aliud intendunt, sed solum generatim dicunt probationis annum esse necessarium. Quid autem ad probationis annum necessarium sit, ipsi non tractant. Et inter eos Navar., qui sæpius hanc materiam inculcat in suis consiliis, frequenter ait, etiam post Concilium Tridentinum, professionem expressam, quæ prius fuit nulla, posse per tacitam ratificari; ad quam tacitam professionem faciendam nunquam plus requirit, quam scientiam prioris nullitatis, et voluntatem ratificandi illam, perseverando sub eodem habitu et obedientia, tempore necessario juxta exigentiam defectus, seu nullitatis, ita ut si hæc orta fuerit ex defectu anni probationis, saltem perseverantia sit per annum integrum post prædictam scientiam, et cum dicta voluntate; et ideo in hujusmodi casu ex parte signi externi solum tria requirit ad tacitam professionem, scilicet, *habitu professorum, in monasterio, per annum continuum*, ut videre licet cons. 17, 32, 34, 41, 44, n. 3, 89, num. 5, et in hoc ultimo loco distincte numerat causas ob quas potuit professio esse invalida, *vel quia ante ætatem, vel quia ante finem anni novitiatus, vel quia metu emisit, etc.*; et cum dixisset, quamdiu durat ignorantia nullitatis, non ratificari professionem, subdit: *Sed tunc tacite censetur profiteri, et revera profitetur, quando sciens professionem factam esse invalidam ob aliquam præteritarum causarum, et ad ratificandam et approbandam eam, persistit in religione integrum annum, a tempore quo scivit esse nullam*; ubi non plus requirit ad ratificandam professionem nullam ex defectu novitiatus, quam ex aliis causis; certum est autem, quando provenit ex aliis causis, non esse necessarium redire ad habi-

tum proprium, et exercitia novitiorum; ergo idem sentit de aliis, et cons. 28, ad q. 8, generalem regulam statuit, dicens: *Post Concilium Tridentinum, perinde sunt habendi tacite professi, illi, qui per annum totum nullatenus interruptum gestarunt habitum indistinctum ab habitu professorum, ac ante illud*. Cum autem in his locis Navarrus loquitur de habitu indistincto ab habitu professorum, non est putandum, ipsum in hoc vim constituere, quod habitus ille communis sit novitiis, ac si habitus professorum proprius et distinctus non sufficiat; hoc enim verisimile non est, alias in professione, in qua habitus sunt distincti, nunquam posset fieri professio tacita per gestationem habitus proprii professorum, quod plane falsum est; solum ergo requirit ut ad minimum sit indistinctus, id est, non ita proprius novitiorum, ut ab habitu professorum distinguatur; nam gestando illum habitum, nunquam fit tacita professio. Et hanc doctrinam Navarri secuti sunt alii moderni supra citati, et verba declarationum Cardin. si recte expendantur, multum illis favent. Nam in quadam earum dicitur: *Professio tacita, servato tempore hujus decreti, non excluditur*; in alia: *Professio tacita per hoc decretum non fuit abrogata, sed remanet in dispositione juris communis sicut antea, scilicet, servato tempore hic præfixo, ut iterum atque iterum ibi dicitur*. Loquantur autem de tempore præfixo, tam ætatis quam professionis; ad quam nullam aliam circumstantiam requirunt, præter eas quæ jure communi necessariæ sunt, et merito, quia Concilium solum de novo specialiter præscripsit necessitatem temporis, et ideo solum dixit: *Professio antea facta sit nulla*, quia solam hanc conditionem temporis specialiter requirebat; at vero si aliquid amplius addere voluisset, id clare explicare debuisset in re tam gravi.

13. *Dubium quartum: an requiratur scientia nullitatis, etiam ex parte religionis.* — *Ratio dubitandi pro parte affirmativa.* — Quoniam vero diximus, ut hic annus probationis iterum fiat, necessarium esse ut religiosus prius intelligat priorem professionem esse nullam, oritur hinc quarta dubitatio, an hæc scientia necessaria etiam sit ex parte religionis, vel in religioso sufficiat, ita ut, si solus ipse sciat priorem defectum, et voluntarie perseveret toto tempore necessario ad tacite profitendum, id satis sit ut dicatur per annum extitisse in probatione, et consequenter in fine anni sit tacite professus. Ratio autem dubitandi est,

quia si ad probationem requiritur scientia nullitatis prioris professionis, ideo est, quia ad probationem requiritur libertas retinendi vel relinquendi talem statum; sed non minus est ex parte religionis necessaria eadem libertas retinendi, vel relinquendi talem personam; ergo eadem scientia necessaria est ex parte religionis. Minor patet ex cap. *Cum ad monasterium*, de Regul., cum similibus, quia hæc probatio reciproca est, et mutua esse debet, quia tam religio quam persona probat et probatur; unde cum Concilium Tridentinum dixit necessarium esse annum probationis, de tota probatione (ut sic dicam), seu tam ex parte religionis quam religiosi, et active, et passive intelligendum est; ergo tanta libertas et scientia requiritur ex parte religionis, sicut ex parte religiosi. Secundo, potest hoc suaderi, quia ut professio iterum valide fiat, necessarius est novus consensus, novaque acceptatio religionis, quia prior fuit invalida et inefficax, et sine acceptance efficaci non potest fieri valida professio; sed non potest religio denuo acceptare, nisi prius intelligat priorem professionem fuisse invalidam; ergo necessaria est ex parte illius hæc scientia, ut professio ratificetur. Patet minor, nam ideo diximus ex parte religiosi esse necessariam hanc scientiam, ut possit denuo consentire in professione; ergo eadem ratione necessaria est in ipsa religione, ut possit denuo consentire, quia quamdiu putat illum esse vere professum, non acceptat illum, sed tolerat, vel retinet quem existimat jam esse acceptatum.

14. *Ratio dubitandi pro parte negativa.* — In contrarium autem obstat, quia interdum defectus ex parte religiosi est valde occultus; est autem difficillimum obligare illum ad manifestandum religioni suum defectum, ita ut alia via non possit professionem ratificare; non est autem verosimile, Tridentinum Concilium aut alia jura canonica voluisse obligare ad rem adeo difficilem; ergo. Antecedens quoad utramque partem probatur, tum quia difficillimum est suum defectum occultum prodere, præsertim cum in eo potuerit culpa gravis intervenire; tum etiam quia ille, manifestando religioni suum defectum, se exponit periculo, vel ut ejiciatur, vel certe ut cogatur denuo esse in probatione per annum integrum, cum omni rigore et exercitio novitiorum, quod etiam satis durum est; multi enim exponentur periculo relinquendi religionem, ne tot difficultates superare cogantur. Secundo, potest hoc confirmari ex Concilio Tridentino, d. c. 49,

ubi post quinquennium neminem vult audiri circa nullitatem suæ professionis, supponens sine dubio infra illud tempus præsumi debere ratificatam; ergo consequenter supponit ex parte religionis non esse necessariam aliquam specialem conditionem, vel scientiam, ut professio illa ratificetur. Dices idem argumentum fieri posse ex parte religiosi. Respondeo non esse simile: nam ex parte religiosi, cum res sit privata et occulta, de qua non potest Ecclesiæ satis constare, utitur Ecclesia præsumptione, concesso sufficienti tempore ad illam probabiliter concipiendam; at vero ex parte religionis, scientia vel ignorantia satis communis est et publica, ut de illa sufficienter constare possit; ergo ex ea parte non oportet uti præsumptione, sed certa scientia; ergo cum Concilium nullam exceptionem addat ex parte religionis, nec rationem habeat an illa sciverit vel ignoraverit defectum, signum est id non fuisse ob aliquam præsumptionem, sed quia non censuit id referre ad ratificandam professionem.

15. *Notandum pro resolutione difficultatis positæ.* — In hac difficultate duæ tanguntur. Prima est generalis ad omnem professionem nullam ex quocumque capite. Secunda est specialis de defectu probationis. Prior igitur est, an ad iterandam professionem nullam, necessarium sit ut religio sciat nullitatem, ut possit consentire. In qua re invenio Navar., cons. 27, de Regul., n. 2, dicentem non esse necessarium novum consensum ex parte religionis; unde optime sequitur minus necessariam esse scientiam defectus; loquitur autem de nullitate ex defectu ætatis, de qua nulla est specialis ratio, et ita videtur idem sentire de omnibus. Contraria autem sententia sumitur a simili ex eodem Navar., in Sum., c. 42, n. 47, ubi in simili casu de matrimonio ait, necessarium esse ut quando intervenit tale impedimentum irritans, et unus conjugum illud agnovit, illud manifestet alteri, saltem in genere, ut fiat ei justa libertas ad renuendum, si voluerit. In quam sententiam citat Innoc., Scot. et Cajetan., estque frequentius recepta, ut intelligi potest ex Soto, et aliis Theologis, d. 35; et Covar., 2, p. 4, cap. 4, num. 5; ergo ob eandem rationem idem dicendum est in præsentibus, quia sicut matrimonium perficitur mutuo consensu, ita etiam professio, servata proportionem.

16. *Assertio prima.* — *Probatur ratione.* — *Confirmatur exemplis.* — Mihi vero distinctione utendum occurrit; aut enim profes-